

Museum Nusantara

Abstract

Museum Nusantara is een voormalig museum in Delft met een collectie van voornamelijk Indonesische objecten. Na de sluiting in 2013 zijn 1500 objecten teruggegeven aan Indonesië. Het overige deel is bij verschillende musea in Nederland en het buitenland terecht gekomen, waaronder Wereldmuseum Leiden.

Geschiedenis van het museum

De collectie van [Museum Nusantara](#) vindt zijn oorsprong in de Instelling van onderwijs in de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië, of kortweg: [de Indische Instelling](#). Tussen 1842 en 1864 was de [Koninklijke Akademie](#) gevestigd in Delft, waar zowel burgerlijke ingenieurs als koloniale bestuursambtenaren werden opgeleid. In 1864 werd de Koninklijke Akademie opgesplitst in de [Polytechnische School](#) (de voorloper van de huidige Technische Universiteit in Delft) en werd het onderwijs (en daarmee ook de relevante object- en bibliotheekcollectie) voor Indische bestuursambtenaren verplaatst naar Leiden, waar een meer academische opleiding werd gesticht. In navolging van dit beleid besloot de Gemeente Delft de Indische Instelling op te richten.

Omdat de objectcollecties waarmee studenten werden opgeleid naar Leiden waren overgeplaatst, deed de Indische Instelling een oproep in de Delftsche Courant om voorwerpen af te staan voor een 'ethnologische verzameling'. De collectie groeide langzaam door schenkingen van docenten en oud-studenten, maar ook door de verdeling van op verschillende Koloniale Wereldtentoonstellingen vertoonde voorwerpen. Omstreeks 1900 telde de collectie van het museum van de Indische Instelling zo'n 5.000 voorwerpen. In 1901 werd de Indische Instelling opgeheven. De collectie werd vanaf 1911 op een bovenverdieping van [Museum Prinsenhof](#) tentoongesteld. Na een renovatie in 1977 ging het museum verder onder de naam Nusantara. In 2013 besloot de Gemeente Delft het museum te sluiten vanwege financiële moeilijkheden. Op het moment van sluiting bestond de collectie van Museum Nusantara uit ruim 40.000 voornamelijk Indonesische items: 18.000 objecten, 16.000 foto's en 8.000 boeken, tijdschriften en artikelen. De meeste kwamen uit het Indonesische cultuurgebied maar er zaten ook items bij uit andere landen in Azië, Afrika en Zuid-Amerika of die waren vervaardigd in Nederland.

Na de sluiting van het museum werd de voormalige collectie opengesteld voor andere geïnteresseerde partijen. Deze ontzameling had nogal wat voeten in de aarde, zoals te lezen is in het [naschrift van Jos van Beurden](#). In deze publicatie ook een uitgebreid overzicht gemaakt van de instellingen waar de voormalige Nusantara-collectie uiteindelijk terecht is gekomen. 1500 objecten zijn in ieder geval teruggegeven aan Indonesië en zo'n 500 objecten maken nog deel uit van de collectie van Museum Prinsenhof in Delft. De rest van de collectie is verdeeld over onder andere de stichting Nationaal Museum van Wereldculturen en andere musea in Nederland en het buitenland.

Herkomstonderzoek

Naar aanleiding van de ontzameling van Museum Nusantara, is er een website gecreëerd waarop alle objecten nog zichtbaar zijn: [collectie-nusantara.nl](#). Op de collectie-pagina is te zien welke objecten precies naar welk museum zijn overgegaan. Op de website is ook wat

meer informatie te vinden over de geschiedenis van het museum en het proces van ontzameling. Een uitgebreide beschrijving van dit proces is te lezen in de publicatie [Herplaatsing Collectie voormalig Museum Nusantara Delft 2013 – 2018 Lering en vragen](#).

Het archief van Museum Nusantara is na de sluiting van het museum overgebracht naar het [Stadsarchief Delft](#). In de inleiding op het archief is ook meer informatie te vinden over de structuur en geschiedenis van de archiefvorming. Archiefmateriaal met betrekking tot de collectie(vorming) van Museum Nusantara zijn te vinden onder '2.5.1 - Verwerving' en '2.5.2 - Registratie collectie'. Onder het kopje 'Gedeponeerde archieven' is onder andere het archief van de Indische Instelling beschikbaar. Dit bevat de collectie inventariskaarten van deze organisatie, deze kaarten kunnen relevante informatie opleveren voor objecten die al ten tijde van de Indische Instelling in het bezit waren van de organisatie.

Related Aids

- [Ambtenaren in gekoloniseerde gebieden](#)
- [Wereldmuseum Leiden](#)
- [Wageningen University & Research](#)
- [Hoofdcursus Kampen](#)
- [Volkenkundig Museum Justinus van Nassau](#)
- [Internationale Koloniale en Uitvoerhandel Tentoonstelling](#)

Primary sources

Website:

Collectie Nusantara Website met informatie over voormalig Museum Nusantara en een doorzoekbaar overzicht over de collectie en hoe deze verdeeld is over verschillende binnen- en buitenlandse musea.

<http://collectie-nusantara.nl/>

Archief:

NL-DtAD 1009 - Museum Nusantara Archief van voormalig Museum Nusantara. Archiefmateriaal met betrekking tot de collectie van het museum is te vinden onder kopje '2.5'. Onder 'Gedeponeerde archieven' is ook het archief van inventariskaarten van de Indische Instelling beschikbaar.

<https://hdl.handle.net/21.12115/NL-DtAD203510482>

Secondary sources

Publicatie:

Beurden, Jos van. Herplaatsing collectie voormalig Museum Nusantara Delft: lering en vragen 2013-2018. Delft: Museum Prinsenhof Delft, Nationaal Museum van Wereldculturen, 2019. Publicatie van Jos van Beurden over het proces van ontzameling van de collectie van Museum Nusantara. Bevat onder andere een uitgebreid overzicht van instellingen waar de collectie terecht is gekomen. Bevat ook informatie over eerdere ontzamelingen in het Nederlandse erfgoedlandschap.

<https://www.materialculture.nl/sites/default/files/2019-02/>

[Herplaatsing%20Collectie%20voormalig%20Museum%20Nusantara%20Delft%202013%](#)

Boek:

Wentholt, Arnold. Nusantara: Highlights from Museum Nusantara Delft. Leiden: C. Zwartenkot Art Books, 2014. Boek met korte informatie over de geschiedenis van Museum Nusantara en een overzicht van de collectie.

<https://search.worldcat.org/title/880822331?oclcNum=880822331>, ISBN 9789054500131, WorldCat 880822331

Boek:

Leur, JLW van. De Indische Instelling te Delft: méér dan een opleiding tot bestuursambtenaar: 125 jaar verzamelen. Delft: Volkenkundig Museum Nusantara, 1989. Boek over de (voor)geschiedenis van de Indische Instelling in Delft en het ontstaan van het latere Museum Nusantara.

<https://search.worldcat.org/title/905471545?oclcNum=905471545>, ISBN 9789071423048, WorldCat 905471545

Relevant Data

TO BE FILLED

*first edited by Wiebe Reints as original_author on 2025-01-30
last edited by Milou Francken as reviewer on 2025-02-26*